

ODRŽIVI RAZVOJ RURALNOG PROSTORA UZ RIJEKU DRAVU

UVOD

U ovom članku obrađuje se koncepcija razvoja ruralnog prostora pod neposrednim utjecajem rijeke Drave koji se prostire od ušća rijeke Mure u Dravu pa sve do Križnice kod Pitomače. U prvom dijelu ukazuje se na osnovnu prostornu problematiku ovog prostora, koja se prije svega odnosi na problem smanjivanja broja stanovnika (depopulacija), zaštitu okoliša i nekontroliranu eksploataciju šljunka i pijeska. U drugom dijelu, u skladu s međunarodnim iskustvima, prikazuje se održivi razvoj kao jedini način poticanja razvoja ovog ujedno i pograničnog prostora. Eko-turizam jedan je od oblika ruralnog turizma za koji postoje prirodni i kulturni potencijali koji su također obrađeni. Posebna pažnja posvećena je prostorno-ekološkim specifičnostima ovog prostora pogodnim za razvoj eko-turizma, a jedna od takvih specifičnosti su izdvojeni dijelovi hrvatskog teritorija na lijevoj strani obale rijeke Drave.

PROSTORNA PROBLEMATIKA

U današnje vrijeme globalizacije - koja, htjeli mi to priznati ili ne, utječe kako na naš život tako i na prostor u kojem živimo - događaju se procesi kojima smo mi samo nijemi svjedoci. Postavlja se pitanje može li pojedinac ili lokalno stanovništvo utjecati na pojedine procese u prostoru gdje živi. Odgovor se zapravo krije u sloganu "Misli globalno, djeluj lokalno". Prostor uz rijeku Dravu tipičan je primjer na kojem postoje dva moguća scenarija korištenja prostora (hidroelektrana ili zaštita rijeke Drave), u kojima se isprepliću globalizacijski, nacionalni i lokalni interesi.

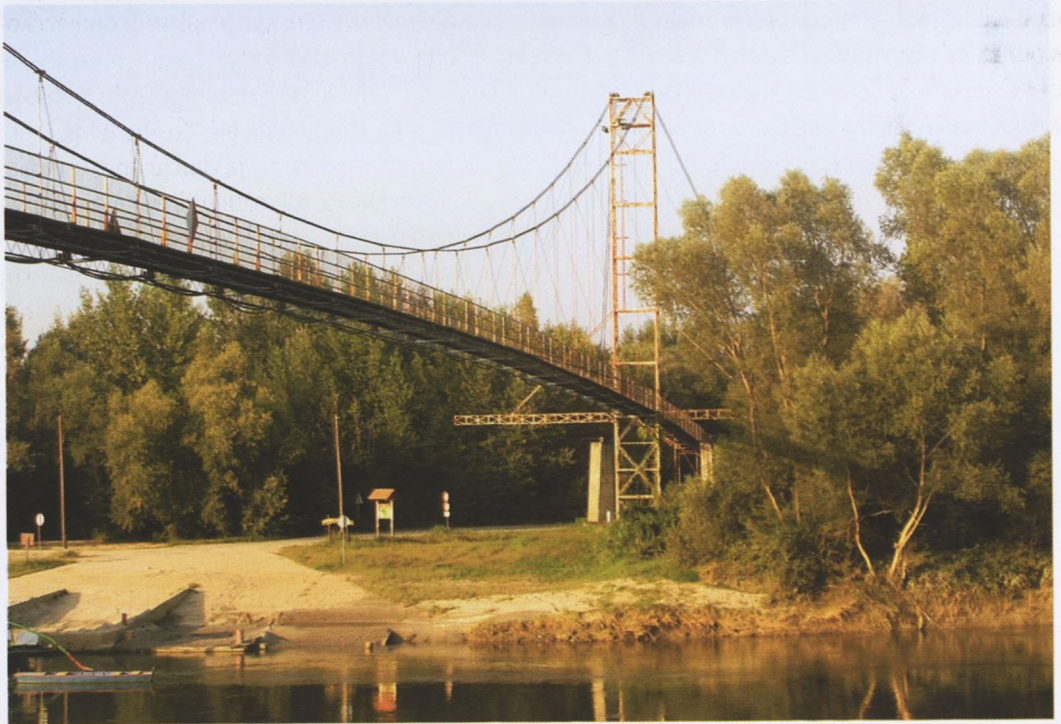
Smanjivanje broja stanovnika odvija se na ovom prostoru gotovo stotinu godina. U gospodarskom pogledu to se danas očituje u razvojnoj stagnaciji ovog prostora. U drugoj polovici 20. stoljeća ovaj pogranični prostor namjerno je zapostavljan u razvoju jer je rijeka Drava smatrana graničnom rijekom koja razdvaja. Upravo u tom razdoblju od 1948. do 2001. godine najveći relativni pad broja stanovnika u Podravini imala su naselja smještena uz samu obalu rijeke Drave, a to su Brodić (-74%), Gabajeva Greda (-72%) i Komatnica (-72%). Ako bi se gledao apsolutni pad broja stanovnika onda su najviše depopulirala velika pridravska naselja Legrad (-1356) i Podravske Sesvete (-1188). Promatrajući po općinama kretanje broja stanovnika od 1948. do 2001. godine najveći pad bilježe upravo pridravske općine Legrad (-50,5%), Gola (-50,5%) i Hlebine (-42,0%). Zapostavljenost ruralnog i naročito pograničnog područja u prošlom stoljeću rezultirala je današnjom potrebom za revitalizacijom i demografskom obnovom tih područja. Nažalost i u posljednjem međupopisnom razdoblju (1991.-2001.) najveći pad broja stanovnika imaju općine u pridravskom i

pograničnom području (Gola - 13,2 %, Legrad - 13,8% i Novo Virje - 11,8%). Prosječna starosna dob muškaraca u općini Legrad je 43,3 a žena 47,8 godina, odnosno to je općina s prosječno najstarijim stanovništvom u panonskom prostoru Republike Hrvatske. U Podravini su najmanje zahvaćene procesima deagrarizacije općine Gola, Ferdinandovac i Novo Virje. Posebno zabrinjava stanje u pograničnom području koje je rijetko naseljeno i depopulirano. Najniža gustoća naseljenosti je u sljedećim pograničnim općinama: 36 st/km² u Goli, 39 st/km² u Novom Virju te 43 st/km² u općini Ferdinandovac.

Odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda u naseljima uz rijeku Dravu nije na adekvatan način riješena. Podzemne pitke vode jedan su od najvažnijih, ali i najugroženijih resursa Koprivničko-križevačke županije. Velike rezerve kvalitetne pitke vode nalaze se u aluviju rijeke Drave koje je, ujedno, područje znatnih ljudskih aktivnosti i zahvata. Ugroženost pitkih voda najvećim dijelom je uzrokovana neadekvatnom zaštitom tla u područjima vodonosnih, odnosno vodocrpilišnih područja. Uzroci ugroženosti vodnih područja su u nedovoljnoj izgrađenosti odvodnje u naseljima, nedovoljnoj kontroli velikih potencijalnih onečišćivača koji vrše emisiju otpadnih voda, velikom broju divljih deponija i nedostatku centralne sanitarne deponije otpada bez provođenja sustava primarne reciklaže i uporabe otpada.

U posljednjih desetak godina de jure se ne događa ništa u ovom prostoru, ali ovaj dio rijeke Drave postaje sve interesantniji za nekontroliranu i nelegalnu eksploataciju šljunka. Uz Dravu se vrše eksploatacije šljunka i pijeska i kao posljedica toga ostaju devastirane i nesanirane površine koje narušavaju krajolik. U proteklom desetljeću došlo je do velikog broja zahtjeva za eksploatacijom šljunka i pijeska na relativno malom prostoru. Eksploatacijom mineralnih sirovina dolazi do promjena u pejzažu i višestrukog devastiranja prostora. U cilju provođenja Prostornog plana Koprivničko-križevačke županije, sa svrhom zaštite prostora od negativnih utjecaja na okoliš i krajobraz, zaštite vodonosnika, i na prvom mjestu zaštite poljoprivrednih površina donesen je "Zaključak o određivanju % prostora koji smije biti eksploatiran kod eksploatacije mineralnih sirovina" kako ne bi došlo do prekomjerne eksploatacije mineralnih sirovina (šljunka i pijeska) na području općina Drnje, Hlebine, Legrad, Peteranec, Rasinja te ostalih općina uz rijeku Dravu. Mineralne sirovine su resurs s kojima ovaj prostor raspolaže i njihova eksploatacija mora biti kontrolirana. Geotermalne vode kao mineralna sirovina najveći su neiskorišteni potencijal čija energija se može koristiti i za razvoj termalnog turizma. Takve bušotine postoje u Legradu, Goli, Molvama, Đurđevcu i Ferdinandovcu. Aktiviranjem navedenih bušotina i korištenjem geotermalne energije i za proizvodnju električne energije dobili bismo održivu zamjenu za HE Novo Virje.

Očito je da lokalni poduzetnici nemaju financijskih sredstava za uređenje novonastalih vodenih površina niti kvalitetnih ideja kako na njima osmisлити kvalitetne sadržaje koji bi predstavljali turističku ponudu ovog kraja. Svi dosadašnji pokušaji isključivo su namijenjeni individualnom korištenju. Ako se na vrijeme na spriječi ovakav način korištenja površina uz jezera mogao bi poprimiti i veće razmjere što bi nanijelo ovom području nemjerljive štete. Vodene površine potrebno je redovito kontrolirati jer one predstavljaju izravnu vezu s našim najvećim bogatstvom-podzemnom pitkom vodom. U dravskoj regiji obitava veliki broj ugroženih vrsta u svim istraživanim skupinama na hrvatskom nivou, ali i još važnije na međunarodnom.



1. Rijeka Drava kod Ferdinandovca, 2. Most prema Križnici

Pojmovi održivi i ruralni razvoj usko su povezani. Održivi razvoj prije svega podrazumijeva očuvanje i zaštitu resursa, naročito neobnovljivih, a suvremeni ruralni razvoj zapravo se i bazira na vrijednostima ruralnog prostora. Da bi se to postiglo potrebno je u razvoj uključivati sve aktere lokalne zajednice (građanske udruge, gospodarstvo, politika) da bi ovaj prostor postao turističko odredište. Pod pojmom turističkog odredišta treba razumjeti širi prostor koji svoj turistički identitet gradi na koncepciji kumulativnih atrakcija koje omogućavaju doživljaj i s dodatnom turističkom infrastrukturom predstavljaju prostor intenzivnog okupljanja turista. Svjetska turistička organizacija za statističke svrhe turističku destinaciju je definirala kao značajno mjesto koje se posjećuje tijekom putovanja i razlikuje 3 vrste takvih destinacija: udaljenu destinaciju, glavnu destinaciju (mjesto gdje je turist proveo najviše vremena) i motivirajuću destinaciju (mjesto koje turist smatra primarnim ciljem svojeg posjeta).

Eko-turizam je samo jedna od komponenti održivog turizma. Eko-turizam je oblik turizma baziranog na prirodnoj baštini, a nevladine organizacije definirale su ga kao način održivog razvoja. Međunarodna ekoturistička udruga (TIES) je 1991. godine dala jednu od prvih definicija ekoturizma: Eko-turizam je odgovorno putovanje u prirodna područja koje štiti okoliš i održava specifični način života lokalnog stanovništva. To znači da se ne treba odricati vlastitog načina života (poljoprivreda, njegovanje običaja). Autohtone vrste jela i pića (voćne rakije i vina, orehnjača, štrukli, hajdinska kaša i sl.) samo su neke od specifičnosti koje su zanimljive turistima. Planiranje i razvoj turističke infrastrukture te marketing se baziraju na okolišu, socijalnim, kulturnim i ekonomski održivim kriterijima. Komponente ekoturizma su: doprinos održavanju bioraznolikosti, podrška načinu života lokalnog stanovništva, iskustvo učenja i tumačenja, odgovorno djelovanje turista i turističke industrije, uključivanje malog poduzetništva, minimalno korištenje neobnovljivih resursa, uključivanje lokalne zajednice, obrtništva i poduzetništva te ruralnog stanovništva. Eko-turizam se najviše veže na ruralni i kulturni turizam. Pustolovni turizam i eko-turizam oblici su prirodnog turizma. Pustolovni turizam svodi se na fizičke aktivnosti i izazovne situacije u prirodnom okružju. U eko-turizmu osnovni je motiv promatranje i ocjenjivanje prirodnog svijeta i kulturnih vrijednosti.

Osnovni nositelji eko-turizma bit će seoska obiteljska gospodarstva. Turističko je seosko obiteljsko gospodarstvo manja gospodarska cjelina smještena u turistički atraktivnome kraju koja daje izvoran proizvod ili uslugu gospodarstva, a u čiji su rad uključeni svi članovi obitelji. Poljoprivredno, obiteljsko, seosko gospodarstvo koje pruža turistički proizvod ili uslugu stječe status "turističkoga seoskog obiteljskog gospodarstva". Turizam na obiteljskom gospodarstvu dopunska je djelatnost vlasnika gospodarstva i njegove obitelji. Svako dobro organizirano turističko seosko domaćinstvo može razvijati posebne oblike turističke ponude, među kojima su najčešće: smještaj gostiju na vlastitome gospodarstvu, ponuda vlastitih proizvoda, ponuda jela iz vlastite kuhinje, ponuda pića iz vlastitog podruma, degustiranje i kušanje vina i rakije, organizacija izleta u okolicu, pružanje usluga prema najavi za najviše 50 osoba ili grupu, kampiranje na posjedu i sl. Turistička se ponuda na ruralnom prostoru može izraziti kroz različite oblike turizma: turizam na seoskim gospodarstvima, zavičajni, rezidencijalni, športsko-rekreacijski, edukacijski, tranzitni, kamping, kontinentalni, kulturni, vjerski, lovni, ribolovni, vinski, astronomski, prirodni blizak turizam i eko-turizam.

Korištenje i namjena ruralnog prostora uz rijeku Dravu kroz model održivog razvoja u smjeru razvoja

seoskog i eko-turizma jedan je od načina uključivanja ovog prostora u regionalne integracijske procese. S tim ciljem je i Koprivničko-križevačka županija u suradnji s općinama osmislila i uredila Podravsku biciklističku magistralu (Drava route) uz rijeku Dravu, od Legrada do Križnice dugu 87 km. U narednom razdoblju uređivanjem biciklističkih staza na dravskom nasipu dobio bi se još jedan atraktivan rekreacijsko-edukativni sadržaj. Tek vožnjom po nasipu čovjek zapravo upoznaje Dravu i njezinu čud. U cilju razvoja prekograničnog turizma uz rijeku Dravu potrebno je izvršiti analizu i identifikaciju komplementarnih turističkih potencijala te oblikovati zajedničku turističku ponudu područja s obje strane rijeke Drave. Prekogranične biciklističke staze jedan su od projekata čiji je cilj organizacija zajedničkih turističkih kapaciteta i aktivnosti ovog dijela Republike Hrvatske i susjedne Republike Mađarske.

PREDUVJETI ZA RAZVOJ EKO-TURIZMA

Da bi Drava zaista postala turistička eko-destinacija u ovom prostoru nedostaje odgovarajuća turistička infrastruktura, ponuda i raznoliki sadržaji namijenjeni upravo turistima. Trenutno registrirani smještaj za turiste nudi se na Šoderici, lovačkom domu Čambina, na obiteljskom imanju Jakopović u Molvama te u Križnici u "Dravskoj hiži" i kod obitelji Seidl. U Ferdinandovcu, gotovo uz samu rijeku Dravu, svoje gospodarstvo u smjeru eko-turizma razvija obitelj Laklija.

Kod Đelekovca ribički dom ŠRK Đelekovec smješten je uz jezero Betonara. Na tom području važnije ribolovne vodene površine su jezera Jegeniš, Vidak, Tramvajica, Desinsekcija, mrtvica Đelekovec i Ungarove grabe. Jegeniš je primjer jezera na kojem je uslijed nekontrolirane izgradnje vikendica i sličnih objekata devastirana obala. Jezero Šoderica, Podravsko more, najveće je rekreacijsko područje u Podravini. Tu je izgrađeno preko 400 vikendica sa svim pratećim sadržajima: športski tereni, ugostiteljski objekti, parkirališta i dućan za opskrbu. Športski ribolovni klub Koprivnica ima ribički dom na Šoderici. Vikend naselja uz rijeku Dravu su još Čingi Lingi, Sekuline i Jegeniš. Na otočiću Rece Siget, na ušću Mure u Dravu, nastalo je nekoliko vikendica, a na obali je izgrađena Halasz Csarda koja povremeno radi.

U okolici Drnja najvažnija ribolovna područja su Stara Šoderica, ribnjak Šoderica i grabe Autoput. U Prekodravlju su za ribiče interesantna područja jezero Hintov i mrtvica Ješkovo. Mrtvica Ješkovo je, osim po svojoj prirodnoj ljepoti, poznata i po održavanju Carp Cupa Ješkovo u ribolovu i likovno-kiparskim kolonijama. Na rubu naselja Torčec nalazi se ribnjak i ribički dom. Ribički dom u Sigecu smješten je uz jezero Tori. Prostornim planom uređenja Općine Peteranec ovaj prostor namijenjen je za šport i rekreaciju odnosno razvoj turizma. U okolici Sigeca nalaze se još jezera Luka 1. i 2. te poznata mjesta za ribolov na samoj rijeci Dravi. Ribički dom u Gabajevoj Gredi vlasništvo je ribičkog kluba Drava iz Hlebina. Dom je smješten na velikom jezeru gdje je uređen i športsko rekreacijski centar. Vodene površine za ribolov su Veliko i Malo jezero, Prosenica i dio mrtvice Osredek.

Uz otvorene vode rijeke Drave, okolica Molvi je bogata jezerima što su nastala iskopom šljunka. To su jezera Čingi-Lingi i Sekuline. Na jezerima Sekuline u Molve Gredama, izgrađen je i uređen ribički dom kojega je vlasnik ribički klub Šaran Molve a može se koristiti i u izletničkom turizmu. Sa svojih sedamdesetak mjesta u zatvorenom i stotinjak na otvorenom, Ribički dom nudi organizaciju lovačkih odmora, a mogu se pripremiti riblji specijaliteti skupinama izletnika i turista na proputovanjima ili dužim boravcima u prirodi. Športsko ribolovni klub Šaran Molve djeluje na području Općine Molve

od 1967. godine, a danas broji oko 200 članova. Redovitim poribljavanjem i čuvanjem vode su ovdje bogate ribljim fondom, i to: šaranom, amurom, somom, štukom, smuđem, klenom, podustom, žutookom, crvenperkom, pastrvskim grgečom, bolenom i dr. S druge strane rijeke Drave, nekoliko stotina metara nakon Repaškog mosta s desne strane vodi put prema ribičkom domu Repaš koji se može koristiti za izletnički turizam, s 50-tak mjesta u zatvorenom prostoru.

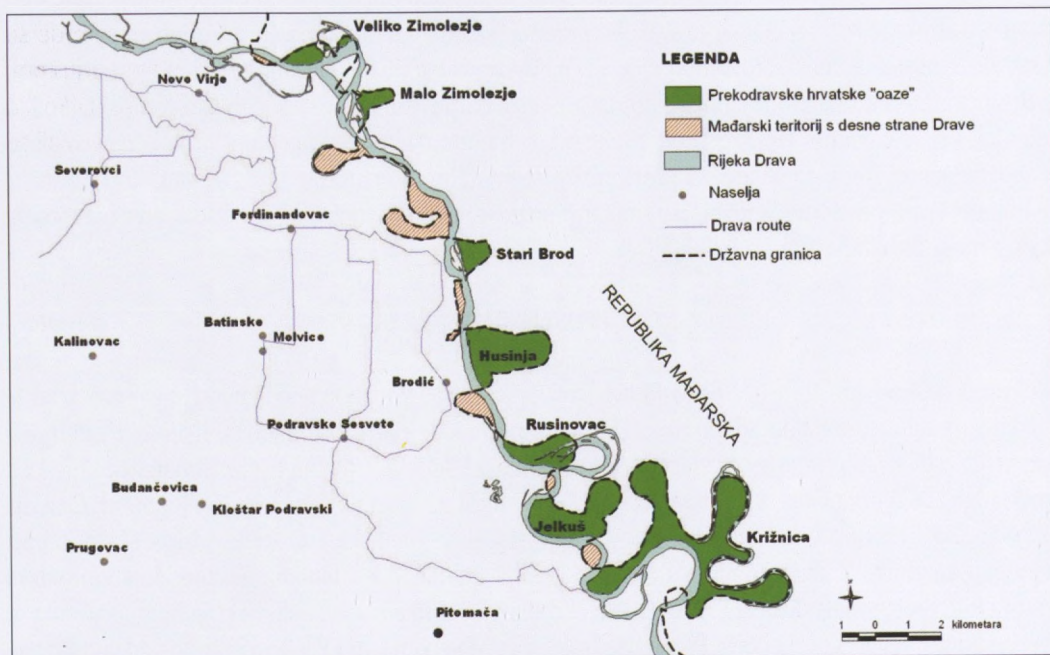
Ribički dom Čarda smješten je uz rukavac rijeke Drave, u Crcu, naselju koje je sastavni dio Novog Virja. Ovaj dom je prekrasno izletišta koje svakako vrijedi posjetiti. Na području izletišta "Čarda" u Crcu postoji mogućnost izgradnje rekreacijskog centra sa streljanom, nogometnim i teniskim igralištem, igralištem košarke, odbojke, minigolfa, kupališta, uzgoja riba, (ribnjaka), a također i izgradnje bungalova, odnosno kuća za odmor. Nekoliko kilometara istočnije uz samu cestu smješten je ribički dom u Lepoj Gredi, a nedaleko od njega nalazi se nekoliko jezera za ribolov.

U predjelu Šarje, u Mekišu kod Podravske Sesveta, uređen je lovački dom. Oni postoje još u Ferdinandovcu te u Čambini. U Čambini koja je ujedno i zaštićeni krajobraz, postoji na obali jezera uređeni lovački dom u vlasništvu Hrvatskih šuma kapaciteta 16 kreveta. Čambina je smještena duboko unutar hrastove šume na samoj granici s Republikom Mađarskom. U Novom Virju kod pitoresknog jezera Drnić uređeno je izletišta. Već tradicionalno za vrijeme Picokijade organizatori biciklijade ovdje organiziraju okrpju i mnogi sudionici su zapravo tek tada otkrili ovo zanimljivo mjesto. To je zapravo i primjer na koji način se trebaju organizirati sve manifestacije u Podravini. Zaštićeno područje posebnog zoološkog rezervata Veliki Pažut zajedno s ušćem rijeke Mure u Dravu ima sve preduvjete za razvoj eko-turizma.

Pošto je ovo pogranično područje, a granica je prije samo petnaestak godina shvaćana doslovno, ovdje nalazimo napuštene vojne objekte i površine. Oni su većinom u derutnom i devastiranom stanju, a takvi objekti postoje u Podravske Sesvetama, Ferdinandovcu (Bakovci), Lepoj Gredi, Novom Virju, Botovu, Gotalovu i u Velikom Pažutu. "Karaula" u Mekišu (Podravske Sesvete) je Prostornim planom uređenja Općine Podravske Sesvete dobila ugostiteljsko-turističku namjenu. Stavljanjem u funkciju ovih prostora i površina za potrebe razvoja turizma dobili bi se novi turistički sadržaji. Ostale općine će tek predvidjeti namjenu ovih prostora u prostornim planovima čija izrada je u tijeku. Izradom Prostornog plana područja posebnih obilježja rijeke Drave definirat će se namjena i način korištenja ovog područja i odrediti zone za razvoj održivog turizma.

PREKODRAVSKE "OAZE"

Rijeka Drava svojom nemirnom ćudi i hirovitošću predstavlja najveću prirodno-geografsku vrijednost ovog kraja. Uzvodno od ovog područja rijeka Drava je (područje oko Varaždina u Republici Hrvatskoj i cijelim tokom u Republici Sloveniji i Austriji) izgradnjom kompleksa hidroelektrana izgubila svoje prirodne karakteristike. Ovo je područje srednjeg toka gdje je ona nemirna, brza, meandrirana i usijeca se u svoje korito. Kao međudržavna granica na riječnim tokovima u prošlosti je uzimana linija koja prolazi sredinom riječnog korita. Pošto rijeka Drava u ovom dijelu svog korita meandrirana odnosno u prošlosti je često mijenjalo svoj tok - danas kao posljedicu toga imamo izdvojene dijelove nacionalnog teritorija Republike Hrvatske i Republike Mađarske na suprotnim stranama rijeke Drave. Ovi izdvojeni prostori danas strše poput otoka iako to u geografskom pogledu nisu jer su predstavljali i još uvijek predstavljaju zasebne cjeline u upravnom i krajobraznom pogledu.



3. Prekodravске "oaze"

Prolazeći cestom od Ferdinandovca prema Podravske Sesveta, nakon Brodića ulazimo u naselje Mekiš, a uz sam rub zavojite ceste proteže se mađarski teritorij. Nigdje nikakve table, carine, graničara, samo malo bolji pogled na zapuštene livade, prirodnom sukcesijom usmjerene prema šumskom obliku vegetacije govori nam o specifičnosti toga prostora. Jer svuda uokolo prema rijeci Dravi nema zapuštenih oranica i livada, sve se obrađuje. Prolazimo samo kroz zapuštena i obrasla imanja smještena uz rub šuma, koja nas podsjećaju na prijašnji život jer za današnju modernu poljoprivredu da bi bila konkurentna na ovako malom području dovoljno je i nekoliko poljoprivrednika. Da bi se ipak donekle zaustavili depopulacijski procesi i ovdašnje stanovništvo imalo zadovoljavajući životni standard potrebni su i drugi izvori prihoda - razvoj turizma i usluga vezanih uz tu djelatnost isprobani je put prema zadanom cilju.

Neiskorišteni prirodni potencijal uz samu rijeku Dravu su manji dijelovi hrvatskog teritorija na lijevoj obali Drave. Uz Prekodravlje kao najpoznatiji i najveći prekodravski teritorij na području koje se proteže od Novog Virja do Starogradačkog Marofa nalazimo sedam takvih izoliranih područja (Malo i Veliko Zimolezje, Stari brod, Husinja, Rušinovac, Jelkuš i Križnica). Na potezu od Molvi do Podravske Sesvete na desnoj obali nalazi se 7 dijelova mađarskog teritorija (Karaš, Lepa Greda, Bakovci, Forgov, Jada, Rusinovac i Šašnato Polje), što je posljedica meandriranja i promjene toka rijeke.

Predjel Rusinovac nalazi se u blizini naselja Mekiš. Danas je povezan skelom s desnom obalom rijeke Drave. To područje pogodno je za lov. U šumskom predjelu Husinja i Stari brod uz Dravu, osjeća se utjecaj hidroelektrana jer je snižen nivo podzemnih voda i primijećeno je sušenje hrasta lužnjaka. U Križnici je turističko-ugostiteljski objekt "Dravska hiža", sa smještajnim kapacitetom od 30 kreveta.

Najveća atrakcija na rijeci Dravi su svakako prelasci skelama na drugu obalu. Ukupno su četiri skele, koje povezuju sljedeće točke; Novo Virje i Bukevje u Prekodravlju, Ferdinandovac i Husinju, Mekiš i Rusinovac te Pitomaču i Križnicu. Pitomača i Križnica povezane su i visećim mostom, dugim 250 metara, koji je izgrađen 1967. godine. Svako od ovih područja predstavlja svijet za sebe u ekološkom i geografskom smislu. To su idealni prostori za nesmetano promatranje živog svijeta. Kod turističke namjene ovih prostora osnovni parametar kojeg se treba pridržavati je održavanje ravnoteže odnosno kontrolirani broj posjetitelja.

KULTURNA BAŠTINA

Kulturnu baštinu prostora uz rijeku Dravu čini prije svega tradicionalno naivno slikarstvo koje je ovdje i nastalo te sakralna arhitektura. U sklopu promocije naive osmišljen je i projekt galerijskih cesta. Uz rijeku smještene su sljedeće galerije: Galerija Hlebina, Galerija Ivana Generalića i njegova rodna kuća, Galerija Gola, Galerija Večenaj u Goli, Galerija Mije Kovačića u Gornjoj Šumi, Galerija Molvarskog likovnog kruga, Galerija Novo Virje, Galerija Batinske i Galerije Josipa Cugovčana i etnografska zbirka Željka Kovačića u Podravskim Sesvetama. U Hlebinama je vrijedno spomenuti i rodnu kuću Krste Hegedušića. U Goli postoji i muzejska zbirka posvećena rijeci Dravi.

U Legradu se nalazi župna crkva Presvetog Trojstva i grupa pilova, u Đelekovcu župna crkva Blažene djevice Marije, u Drnju također župna crkva Blažene djevice Marije, u Sigecu crkva svetog Marka Evanđeliste a u Hlebinama župna crkva svete Katarine. Općina Molve prepoznatljiva je po vjerskom turizmu jer tu je župna crkva Blažene djevice Marije, te kipa Čudotvorne Majke Božje Molvarske iz gotičkog razdoblja koji se čuva u kapeli u Marijanskoj ulici. Molve su uređeno mjesto a dokazi tome su osvojeni Zeleni cvijet sa zlatnim znakom osvojen u kategoriji najljepše uređenih manjih mjesta kontinentalne Hrvatske u Varaždinu 2002., a Zeleni cvijet sa srebrnim znakom u istoj kategoriji osvojen je u Cavtatu 2004. u organizaciji Hrvatske turističke zajednice. Gola je prepoznatljiva po svojoj župnoj crkvi Sveta Tri kralja, u Novom Virju je župna crkva svetog Josipa, u Ferdinandovcu je župna crkva svetog Ferdinanda, u Podravskim Sesvetama župna crkva Svih Svetih, a u Pitomači župna crkva svetog Vida. U mjesnom groblju u Novom Virju pokopan je poznati hrvatski pjesnik Miroslav Dolenc Dravski. Torčec je nadaleko poznat po svojim koševima za kukuruz uz cestu, brojnim arheološkim nalazištima, mlinu i specifičnom rasteru naselja uz potok Gliboki. Život ruralne Podravine nezaboravno dočarava i Etnografska zbirka obitelji Čamba iz Đurđevca, koja broji preko 650 predmeta te izgrađeno etnoselo u dvorištu iste obitelji.

NEVLADINE UDRUGE

U Podravini su prije svega građanske udruge preuzele inicijativu u promicanju održivog razvoja. U svrhu zaštite rijeke Drave 2001. godine osnovana je nevladina organizacija Dravska liga koja predstavlja savez ekoloških udruga Hrvatske uz rijeku Dravu. Za rijeku Dravu zainteresirao se i WWF (Svjetski fond za zaštitu prirode) i od tada je započelo organizirano djelovanje u svrhu zaštite rijeke Drave. Cilj je zapravo uspostava biosfernog rezervata Drava-Mura, u sklopu UNESCO-ova projekta Čovjek i biosfera. Ovaj program ima preko dvije stotine rezervata u Europi i Sjevernoj Americi, a temeljna mu je postavka aktivno sudjelovanje lokalnog stanovništva u očuvanju prirode te njegov

razvoj. Predlažu se tri zone, od kojih bi u središnjoj (core zone) bila stroža zaštita ekološko najvrednijih staništa, zatim uz nju zaštitna gdje bi bile dopuštene neke gospodarske aktivnosti te prijelazna zona ujedno i granica. Na taj bi način cijeli tok Drave i Mure bio zaštićen. Općina Molve i Dravska liga 2005. godine organizirali su Dan male čigre, te tako ukazali na potrebu za očuvanjem prirodnog okoliša i autohtone kulture.

Poljoprivredna zadruga branitelja Panonija je kupila od Centra za reprodukciju u stočarstvu Republike Hrvatske 14 mladih mužjaka te dobila nakon više od stoljeća autohtonog kontinentalnog podravskog vola koji je s ovih prostora izumro. Interesan je podatak da su Zrinski i Frankopani iz grada Legrada godišnje isporučivali za Mletačku Republiku 40-tak tisuća volova. Sabirno mjesto je bio Legrad te su se stada od po 3000 grla kretala kroz Gorski kotar na luku Bakar gdje su utovarivani u brodove odlazili u Mletačku Republiku. Namjera udruge je ekstenzivni i ekološki uzgoj goveda što se uklapa u održivi razvoj.

U cilju promicanja prirodnih vrijednosti rijeke Drave nevladina udruga Drava dokumentacijski centar i šumarska struka organiziraju već tradicionalna spuštanja rijekom Dravom u čamcima. Drava dokumentacijski centar vodi projekt kojem je cilj snimiti, dokumentirati, sistematizirati i publicirati na Internetu narodne nošnje sela s područja turističkih zajednica Koprivničko-križevačke županije. Udruga Eko-Legrad uređuje prostor oko plaže na ušću rijeke Mure u Dravu. U zaštitu rijeke Drave aktivno se uključila i šumarska struka; ogranak Hrvatskog šumarskog društva iz Koprivnice pokrenuo je akciju "Dravom za spas šume" te organizirao rafting po rijeci Dravi u sklopu obilježavanja 130.-te obljetnice organiziranog šumarstva u Podravini.

ZAKLJUČAK

Jedan od ciljeva kojima Hrvatska teži je integracija u Europsku Uniju. Na tom putu hrvatsko društvo napose ruralni prostor i poljoprivredu kao djelatnost, čekaju najveće i najdublje transformacije. Početkom devedesetih godina ulaskom u tranzicijsko razdoblje započele su promjene u svim segmentima društva pa tako i u glavnoj djelatnosti ruralnog područja Podravine-poljoprivredi. Na putu prema tržišnom gospodarstvu pojavljuju se i formiraju u manjem broju velika obiteljska gospodarstva koja će se u budućnosti moći ravnopravno nositi sa svjetskim tržištima poljoprivrednih proizvoda. Da bi podravsko selo opstalo, njegov razvoj ne treba gledati isključivo kroz razvoj same poljoprivrede, naprotiv, potrebno je iskoristiti sve potencijale ovog ruralnog prostora. Jedan od potencijala svakako je razvoj ruralnog turizma. Najveći prirodni potencijal čini rijeka Drava i njezin očuvani okoliš, kulturna baština, tradicionalni obrti, specifičnost govora i folklor i sl. Aktiviranjem ovih potencijala zaustavili bi se i depopulacijski procesi i pokrenuo policentrični razvoj. Razvojem turizma odnosno ulaganjem u konkretne poduzetničke i javne projekte ubrzat će se razvoj infrastrukture, prometne povezanosti, rješavanje ekološke problematike i sveukupni prostorni i gospodarski razvoj. Ulaskom susjedne Republike Mađarske u Europsku Uniju stvorene su mogućnosti za prekograničnu suradnju koja će se bazirati na održivom razvoju. Kao prirodni fenomen nastao meandriranjem rijeke Drave nastala su izdvojena kopnena područja na lijevoj obali rijeke Drave koja pripadaju Republici Hrvatskoj. Zbog svog specifičnog položaja ove hrvatske "oaze" okružene vodom i kopnenim teritorijem Mađarske predstavljaju idealna mjesta za razvoj ekoturizma.

Literatura:

1. Blašković, V. (1976.): Osobitosti Drave i naše granice u Podravini, Podravski zbornik, 140-146, Koprivnica
2. Car, Ž. (2004.): Nastavlja se skelarska tradicija, Hrvatska vodoprivreda, 144., 28-29, Zagreb
3. Čavrak, V. (2003.): Održivi razvoj ruralnih područja hrvatske, Zbornik Ekonomskog fakulteta u zagrebu, br. 1., 61-77, Zagreb
4. Drava dokumentacijski centar (www.ddc.hr), 25.08. 2005.
5. Dravska liga (www.dravska-lig.com), 25.08. 2005.
6. Grgona, J. (2003); Imid turističke destinacije: prilog znanstvenoj raspravi, Acta turistica, 15., 38-60, Zagreb
7. Kranjčev, R. (1995.); Priroda Podravine, Koprivnica
8. Kranjčev, R. (1997.); Drava živa rijeka, Hrvatski zemljopis, 24., 5-9, Koprivnica
9. Kranjčev, R. (2001.); Mrtvice i rukavci uz Dravu, Hrvatska vodoprivreda, 108., 66-69, Zagreb
10. List, A. (2004.); Izvješće o stanju okoliša u Koprivničko-križevačkoj županiji, Podravski zbornik, 17-31, Koprivnica
11. Matica, M. (2005.); Turistički resursi Grada Đurđevca, studija, 1-58, Đurđevac
12. Općina Molve (www.molve.hr), 25.08. 2005.
13. Općina Novo Virje (www.novo.virje.hr), 25.08. 2005.
14. Općina Podravske Sesvete (www.podravske-sesvete.hr), 25.08. 2005.
15. Ostojčić, Ž. (2003.); Zaštita rijeke Drave, Hrvatska vodoprivreda, br. 131, 4-5, Zagreb
16. Poljoprivredna zadruga Panonija (www.pzb-panonija.hr)
17. Program prostornog uređenja Republike Hrvatske, Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i stanovanja, Zavod za prostorno planiranje, Zagreb, 1999.
18. Prostorni plan Koprivničko-križevačke županije, Županijski zavod za prostorno uređenje, Koprivnica, 2001.
19. Prostorni plan Varaždinske županije, Zavod za prostorno uređenje Varaždinske županije, Varaždin, 2000.
20. Prostorni plan Virovitičko-podravske županije, Zavod za prostorno uređenje Virovitičko-podravske županije, Virovitica, 2001.
21. Slukan-Altić, M. (2002.); Hidroregulacije Drave i njezini utjecaji na transformaciju prirodnog i kulturnog pejzaža Podravine, Podravina, 2., Meridijani, 128-152, Koprivnica
22. Schneider-Jacoby, Martin (1995.); Razvojni koncept recnega ekosistema Drava-Mura, Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije, Ljubljana
23. Šafarek, G. (2004.); Otkrivanje Drave, Meridijani, 81., 38-46, Samobor
24. Šafarek, G. (2005.); Drava u Koprivničkoj Podravini, Koprivnica
25. Šegrt, I. (1992.); Pregled razvoja vodoprivrede u Podravini, Podravski zbornik, 18,
26. The Drava news on-line, www.drava.sziruszstudio.hu, 25. 08. 2005.
27. The World Ecotourism summit, Final Report, Quebec, 2003.
28. Udruga Eko-Legrad (www.eko-Legrad.hr/Ek.htm), 25. 08. 2005.
29. Zajednica športsko-ribolovnih klubova Koprivnica (www.ribolov-koprivnica.com), 25. 08. 2005.